

Vis profiteert van vistrappen en natuurlijke oevers

Van eind augustus tot half oktober heeft Wetterskip Fryslân de visstand in de Friese wateren gemeten. De resultaten worden vergeleken met de telling van 2006. Alleen zo is na te gaan of de getroffen maatregelen voor een goede ecologische toestand in het water effect hebben.

Met een sleepnet (zegen) wordt de vis binnengehaald

De kwaliteit van het Nederlandse oppervlaktewater is de afgelopen jaren verbeterd, maar voldoet helaas nog niet aan de Europese eisen. Veel rivieren en meren verkeren in een matige tot zelfs slechte conditie. In Fryslân zijn verschillende maatregelen getroffen om de waterkwaliteit te verbeteren. Om de drie jaar onderzoekt Wetterskip Fryslân de toestand van de planten en dieren in het water. Zo meten waterbeheerders of maatregelen het gewenste effect hebben. Wetterskip Fryslân begon op 31 augustus met het opnemen van de visstand in 21 Friese wateren plus het Groninger Westerkwartier. Onderzoeksgebieden zijn onder andere het Sneekermear, de Groote Wielen, het Van Harinxmakanaal, de Linde en de Doezumertocht. Er is specifiek gekozen voor verschillende watertypen. Er is namelijk geen standaardnorm die geldt voor zowel meren, kanalen als beken.

Kuilnetten en elektrovisen

Een manier om te onderzoeken of de waterkwaliteit verbeterd is, is het monitoren en beoordelen van de visstand. De vismonitoring kan het beste plaatsvinden in de periode tussen eind augustus en half oktober. In de zomer is de vis door de hoge watertemperatuur meer kwetsbaar. In diezelfde periode is het door de sterke plantengroei soms onmogelijk de visstand te meten. Langer wachten kan niet, want aan het eind van het seizoen zwemmen bepaalde vissoorten naar andere gebieden. Vanaf boten worden de dieren met diverse kuilnetten of sleepnetten (zegen) gevangen. Natuurlijk zijn er ook vissen die verscholen zitten tussen de oeverbeplanting en in de modder. Deze dieren worden door middel van elektrovisen gevangen. Een apparaat zorgt voor een

stroomstootje in het water, waardoor de dieren sloom worden. Zo zijn ze gemakkelijk op te vissen. Van elke gevangen vis bepalen de onderzoekers de soort, de lengte en het gewicht. Dit gebeurt natuurlijk in hoog tempo, omdat de dieren zo snel mogelijk terug in het water moeten. Om de

“De visstand laat zien of de waterkwaliteit verbeterd is.”

alen te kunnen monitoren, was een onthefing nodig. “Voor de verbetering van de aalstand is het dit jaar verboden om deze vissen van 1 oktober tot 30 november te vangen”, legt senior medewerker monitoring en gegevensbeheer Marieke Euwe uit.

Elektrovisen

Deze snoekbaars wordt na het meten van lengte en gewicht weer uitgezet

Effectiviteit maatregelen

De resultaten van de telling worden vergeleken met de visstanden van 2006. Dan blijkt of de eerder genomen maatregelen effect hebben en of er nieuwe maatregelen nodig zijn. Voorbeelden van maatregelen zijn het natuurvriendelijk inrichten van waterpartijen. Dit betekent dat steile oevers glooiender worden gemaakt. Riet en waterplanten vervangen de stenen en balken langs de waterkant. Dit ziet er niet alleen natuurlijker uit, ook waterdierjes kunnen zich hierin nestelen. Op de gecreëerde ondiepe paaiplassen langs de oever kunnen vissen hun eitjes beter afzetten.

“Een ‘vistrap’ voorkomt dat een vis in een gemaal wordt verpulverd”

vriendelijke sluisen en ‘vistrappen’ ontwikkeld. Hierbij leidt een lokstroom de vissen naar de trap. Via deze trap, een opeenstapeling van ‘bakjes’, kunnen de dieren zich naar de andere kant van het gemaal verplaatsen. Bij nieuwe gemalen en renovaties voert Wetterskip Fryslân de visvriendelijkheid direct door. “Momenteel worden de voorbereidingen getroffen voor de realisatie van zeven visvriendelijke gemalen”, zegt Roel de Jong, verantwoordelijk vanuit het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân. Dit zijn de gemalen Offerhaus bij Earnewâld, Henswoude bij Aldeboarn en Butenfjild in Veenwouden. Daarnaast wor-

den het Hooglandgemaal en het gemaal van Vijfhuizen aangepakt. Terschelling krijgt twee visvriendelijke gemalen. Bovendien verbetert Wetterskip Fryslân de komende tijd de mogelijkheden voor vismigratie bij Staveren (van en naar het IJsselmeer) en Dokkumer Nieuwe Zijlen (vanuit het Lauwersmeer).

Op dit moment worden de meetgegevens van de recente vismonitoring verwerkt. De resultaten zijn komend voorjaar bekend. Pas dan is duidelijk of de genomen maatregelen effectief zijn. “Maar schommelingen in het aantal vissen en andere soorten zullen er altijd zijn”, zegt Euwe. “Het is tenslotte natuur.”

Er worden ook vissen verplaatst naar andere gebieden. De brasem woelt bijvoorbeeld voor zijn voedsel in de modder, waardoor het water troebel wordt. Dat gaat niet samen met de snoek die helder water nodig heeft om zijn prooivissen te vangen.

Bij het verbeteren van de ecologische toestand moet ook altijd rekening worden gehouden met andere gebruikers. Veel planten langs de oevers kan goed zijn voor de waterdieren, maar de scheepvaart mag geen hinder ondervinden. Ook de recreatieondernemer wil dat de oever bij zijn camping er verzorgd uitziet. Dat betekent dus dat Wetterskip Fryslân geregeld overleg voert met belangenorganisaties.

Visvriendelijke sluisen

Sluisen, stuwen en gemalen zijn hindernissen die veel vissen niet overleven. Maar omdat de dieren in hun trektocht toch langs deze punten moeten, zijn er nu vis-

Beroepsvissers helpen bij onderzoek

Adviesbureau Aqua Terra-KuiperBurger bv uit Geldermalsen en Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv uit Veenwouden voeren de vismonitoring uit. Al eerder werkten beide partijen naar volle tevreden voor Wetterskip Fryslân. Daarnaast zijn ook beroepsvissers bij de vismonitoring betrokken. Zij hebben kennis van het gebied en leveren een waardevolle bijdrage aan het onderzoek. De metingen worden zorgvuldig en volgens de landelijke richtlijnen uitgevoerd. De resultaten worden niet alleen in het beheergebied gecommuniceerd, maar ook aan Den Haag en Brussel gerapporteerd.

Aan welke eisen moet het water voldoen?

De eisen zijn vastgesteld in de Kaderrichtlijn Water. Er wordt op verschillende punten gelet:

- Chemische normen. Welke concentratie metalen en bestrijdingsmiddelen zitten in het water?
- Hydromorfologische normen. Hoe snel stroomt het water en hoe zijn de oevers ingericht?
- Biologische normen. Welke waterdierjes, algen, planten en vissen leven hier? En hoe is hun gezondheid?

